

De Stedumer

Augustus 2023

De koffieochtenden starten weer!

Vanaf eind september starten we weer met de koffieochtenden in Moarstee. De eerste keer zal zijn op dinsdag 26 september. Inloop voor iedereen die dat gezellig vindt, vanaf 9.30 uur. Klaas Bult, de gebiedsregisseur vanuit de gemeente Eemsdelta, zal deze ochtend ook weer aanwezig zijn.

Op de achterkant van De Stedumer zullen steeds de data voor de koffieochtenden te lezen zijn. Als er bijzonderheden zijn, zal dit worden aangekondigd in De Stedumer.

Goed om te weten dat de akoestiek in Moarstee verbeterd is door het aanbrengen van geluiddempende platen op het plafond. We hopen weer op een mooi seizoen! Als er vragen zijn, laat het weten!

Namens Anjo, Nico en Siebrand (de gastheren tijdens de koffieochtenden) en Dorpsbelangen,

Mathilde Feunekes

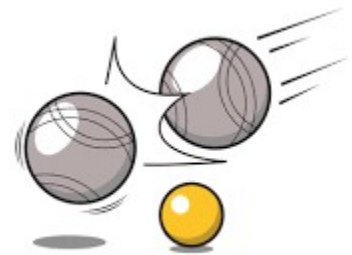
Kampioenschap Jeu de Boules Stedum 2023

Zaterdag 9 september is het zover! Dan wordt er voor de 2^e keer gespeeld om het kampioenschap Jeu de Boules van Stedum. Er is besloten om dit jaar op een zaterdagmiddag te spelen, het begint om 13.00 uur.

Als je graag mee wilt spelen is het belangrijk om niet te lang te wachten met opgeven; er kunnen namelijk maar twintig personen meedoen. Meespelen is gratis en jeu de boules ballen zijn aanwezig. Twee drankjes zijn voor rekening van de Jeu de Boules Club.

De middag ziet er als volgt uit:

- twee partijen spelen
- naar Moarstee om iets te drinken
- 3^e partij spelen
- naar Moarstee voor de prijsuitreiking

Je kunt je opgeven bij Dirk Jan Bouwman: 06-30496005 (na 18.00 uur) of per mail: inekebouwman@hotmail.com

Wie gaat er dit jaar als kampioen naar huis?

Dirk Jan Bouwman

Bij de voorkant

De foto op de omslag vertoont (bijna) iedere maand het gezicht van een of meerdere Stedumer(s), maar deze keer een gebouw.

De foto hoort bij het artikel 'Energienutraal Stedum' waarin de Stedumer Energiecorporatie informatie geeft over hun plannen.

Op de foto de zonnepanelen op het dak van de Moarstee schuur (foto: Lydia Brookman). Het bijbehorende artikel vindt u op pagina 20.

Actie bolchrysanten 15 september

Vorig jaar zijn we heel Stedum doorgereden om bolchrysanten te verkopen. De opbrengst was voor onze dorpskrant "De Stedumer". Deze verkoopactie was heel geslaagd, daarom dit jaar weer een nieuwe actie bolchrysanten!

Op vrijdagavond 15 september komen we vanaf 18.00 uur langs de deur om mooie, grote bolchrysanten te verkopen.

Ze zijn verkrijgbaar in vijf kleuren: paars, rood, brons, wit en lila. De bolchrysanten kosten 8 euro per stuk en twee voor 15 euro. Er kan contant betaald worden of via een QR-code; we hebben geen pinapparaat.

Ben je op 15 september niet thuis, maar wil je wel graag één of meerdere bolchrysanten kopen? Stuur dan uiterlijk 15 september vóór 17.00 uur een mailtje naar dorpsbelangen@stedum.nl. We laten je dan weten waar en wanneer je de bolchrysanten kunt ophalen.

Vind je het leuk om mee te helpen bij het verkopen van de bolchrysanten? We kunnen nog best wat vrijwilligers gebruiken! Geef je op via de mail of laat het één van de leden van Dorpsbelangen even weten.

Mathilde Feunekes
Dorpsbelangen Stedum

REACTIVATE

Heb jij zin in een feestje?

9 september komt er een tentfeest voor 85 man in Stedum. Het feest wordt georganiseerd door Rik en Dyon uit Stedum en Winsum; twee jongens die super gemotiveerd zijn om hun eigen feest te organiseren.

Wat is het precies voor feest?

Heb je zin in een afterparty voordat we de koude maanden in gaan? Meld je dan aan voor een hete nazomer. Als je van Hardstyle, House of Hollandse muziek houdt dan is dit een feest voor jou. Dit is wat we namelijk gaan draaien op Reactivate.

Wat is de prijs?

1 kaartje kost € 25 p.p. inclusief drinken.

Wil je een kaartje stuur ons een DM op ons Instagramaccount voor a.s. 9 september.

Voor meer informatie kun je ons vinden op Instagram @reactivate__

Rik en Dyon
de organisatoren van Reactivate

(foto: Arend Koenes)

In de Kijker

In deze rubriek worden nieuwe of minder bekende bewoners uit het dorp voorgesteld. Deze keer Sjoerd Halma, Weemweg (op de foto met zijn dochters Sylke en Nynke).

Sinds wanneer woon je in Stedum?

“Sinds eind maart 2023.”

Waar ben je geboren en/of heb je je jeugd doorgebracht?

Sjoerd: “Ik ben geboren in het Friese Makkum (aan de IJsselmeerkust) en heb mijn jeugd ook doorgebracht in Friesland.”

Wat doe je in het dagelijks leven?

Sjoerd: “Ik ben vormgever bij RTV NOORD.”

Wat zijn je favoriete bezigheden?

Sjoerd: “Ik hou van klussen, tekenen/schilderen, lezen, genealogisch onderzoek en (lokale) geschiedenis.”

Wat staat er bovenaan je wensenlijst?

Sjoerd: “Ik heb op dit moment geen wensen.”

Wat is het hoogtepunt uit je leven?

Sjoerd: “De geboorte van mijn dochters.”

Wat waren je eerste indrukken van het dorp?

Sjoerd: “Dat Stedum een rustig dorp is.”

Waaraan zou je in Stedum willen bijdragen?

“Dat zou ik niet weten.”

Wat is je antwoord op de vraag van de vorige bewoner: “Wat hoop je in Stedum te vinden?”

“Rust en woonplezier.”

Welke vraag wil je de volgende nieuwe bewoner(s) stellen?

“Hoe ben je in Stedum terecht gekomen?”

Afie Nienhuis

Lokale Kunstwaren

In de etalage bij Thom Binksma op Kampweg 1 wordt in de maand september geëxposeerd door Jan Pitt (fotograaf).

Open Monumentendag 9 en 10 september 2023

Stedum is een beschermd dorpsgezicht en telt momenteel twintig rijksmonumenten en één gemeentelijk monument. In en rondom het dorp zijn veel karakteristieke panden te vinden.

Informatieborden:

Stichting Historie Stedum heeft negen informatieborden geplaatst bij historische objecten om bezoekers op een toegankelijke manier kennis te laten maken met het dorp Stedum.

Op de borden staan foto's en historische gegevens van het object en indien verdwenen in de nabijheid van de plek waar het object heeft gestaan.

De verdwenen objecten hebben een belangrijke functie gehad in het verleden in het dorp. De bestaande objecten zijn of een rijksmonument of hebben een beeldbepalende status en grote historische waarde.

De borden zijn voorzien van een QR-code die verwijst naar de website van Stichting Historie Stedum waarop nog meer afbeeldingen zijn te vinden van het vermelde object. De QR-code is te scannen met een smartphone.

De objecten zijn:

1. Borg Nittersum, verdwenen, Weemweg.
2. Bartholomeüskerk, Hoofdstraat.
3. Synagoge, verdwenen, Bedumerweg. Bord staat bij het Joods monument.
4. Gereformeerde Kerk, Bedumerweg 32.
5. Vlasschuur, D. Triezenbergstraat 13. Is tevens een Rustpunt.
6. Koren- en pelmolen Zilvermeeuw, verdwenen, Lellensterweg 2.
7. Boerderij Niehof, vroeger bewoond door Juvver Sien Jensema, Lopsterweg 2.
8. Vlasfabriek, Lopsterweg 43. Bord staat tegen hek naast nr. 41.
9. Stationsgebouw, verdwenen, Stationsstraat 1.

Objecten in Stedum die zijn opengesteld tijdens de Open Monumentendag:

- Aula en Koetshuis met Lijkenhuisje

Stichting Historie Stedum,
Stationsweg 29a en 31, 9921 PT
Stedum (info@historiestedum.nl)

Op zaterdag 9 september 2023 doet Stichting Historie Stedum mee aan de Open Monumentendag. Het thema voor dit jaar is Levend erfgoed.

Door de jaren heen zijn wij in het bezit gekomen van vele, via

schenkingen of in bruikleen gegeven voorwerpen, die door inwoners, bedrijven en verenigingen van Stedum zijn gebruikt. Deze zullen worden getoond in de Aula en in het volledig gerestaureerde en in originele staat teruggebrachte Koetshuis met Lijkenhuisje. Ook gaan we oude films over Stedum vertonen.

Verder kunnen er boeken worden gekocht die door Stichting Historie Stedum in eigen beheer zijn uitgegeven: Stedum, het verleden in beeld, De inwoners van Stedum, Heelmeesters van Stedum en ons nieuwste boek, uitgegeven in april van dit jaar: Juvver Sien Jensema. Tevens kan men de armenlap en de algemene begraafplaats bezoeken. Donateur worden van Stichting Historie Stedum kan uiteraard ook.

Informatie daarover kunt u vinden op onze website www.historiestedum.nl.

Deze dag vindt plaats in en rondom ons clubhuis aan de Stationsweg.

Iedereen is op zaterdag van harte welkom van 10:00 uur tot 17:00 uur.

- **Boerderij Niehof** (ter bezichtiging alleen de bijschuur), Lopsterweg 2, 9921 RP Stedum (alleen te bezoeken op zaterdag)

Boerderij Niehof is een variant van een Hogelandster kop-hals-romp boerderij. De oudste gegevens over gebouw en bewoners dateren van 1715. Bij de bouw van de boerderij is een familiewapen, twee leeuwen met een schild, boven de deur aangebracht. Het pand toont zijn welvarende jaren door de verfraaiing met ornamenten rond deur en vensters. De dubbele schoorstenen en de gracht rondom de boerderij geven het geheel extra grandeur.

Het bijgebouw dateert van 1830. Dit werd in de jaren zestig en zeventig als ontmoetingsruimte voor tentoonstellingen gebruikt. De toenmalige eigenaresse van het pand was Sien Jensema (1896-1994). Zij was een bekende schrijfster van Groninger boeken. In de volksmond werd ze 'juvver Sien' genoemd. Bekende boeken van haar zijn onder andere Berend Kopstubber, Hidde Betuun en een vertaling van het Bijbelboek Ruth. In het Nederlands schreef ze een familieroman Edema's, waarin ze het leven van een boerenfamilie in Stedum beschreef. Haar passie en aandacht voor de schrijfkunst in -vooral- het Gronings leverden Sien Jensema in 1951 de culturele prijs van de provincie Groningen op. Vanaf 1967 was ze ereburgeres van de gemeente Stedum.

In de bijschuur vind je een kleine permanente tentoonstelling over Sien Jensema. In een fraaie museumkast zijn haar gehele oeuvre en andere objecten te bezichtigen. Deze zijn door de jaren heen bewaard gebleven. Evenals een selectie van kunstwerken van De Ploeg kunstenaars, die destijds gebruik maakten van de expositieruimte. De verbinding

op deze plek wordt gelegd tussen het historische werk van deze schrijfster en de mogelijkheden voor de toekomst zoals lezingen, open dagen en kunstexposities. Dit waren ook juist de aandachtsgebieden van juvver Sien. Zij maakte kunst toegankelijk voor een breder publiek.

Het onlangs verschenen boek over het werk en leven van juvver Sien Jensema, auteur Jan Olthof, uitgegeven door Stichting Historie Stedum, is ook hier te verkrijgen.

- **Rabo Museum Stedum**, Stationsweg 1, 9921 PT Stedum (tel. 06-20043755, jan.van.heerde@outlook.com). Entree: vrijwillige bijdrage.

U bent van harte welkom in ons Rabo Museum in Stedum. Het pand is door ons aangekocht in 2003, na sluiting van het Rabobankkantoor. Het kantoorgedeelte is nagenoeg nog volledig intact, inclusief de wacht- en spreekkamer en het kogelvrije glas en schuifladen in de balie. In een aantal vitrinekasten in de voormalige kluis zijn diverse zaken uit het verleden en historie van het ontstaan van de Rabobank te vinden. In het voormalig kolenhok -in de kelder- staan een aantal oude (geld)telmachines opgesteld. Er zijn spaarbusje, spaarboekjes,

chipknipautomaat, reclameartikelen, bankbiljetten, munten, beeldjes en veel gebruiksvoorwerpen uit het verleden te zien. Open op zaterdag 9 september van 10:00 tot 16:00 uur.

- **De Vlasschuur met Vlasmuseum**, D. Triesenbergstraat 13, 9921 PG Stedum.

Jan Pilon begon in het jaar 1870 hier zijn vlaszaad te schonen. Het vlas werd allereerst gerepeld. Daarbij wordt het ontdaan van de zaadbol. Het zaad, eenmaal ontdaan van het kaf, wordt gezeefd en geschoond.

Zijn drie broers gingen een vlasfabriek aan de Lopsterweg beheren, dat paste goed samen in Stedum. Om de naam Pilon eer aan te doen is hier een vlasmuseum annex theeschenkerij geopend. Openingstijden op zaterdag 9 en zondag 10 september van ca. 9:00 uur tot 17:00 uur.

- **Bartholomeüskerk Stedum**,
Hoofdstraat 1, 9921 PA
Stedum.

De Bartholomeüskerk van Stedum is een romanogotische kerk uit de dertiende eeuw. De kerk wordt soms gezien als het hoogtepunt van romanogotische bouwkunst in Groningen.

De huidige aan de apostel Bartholomeüs gewijde kerk

heeft in de vroege middeleeuwen voorgangers gehad in de vorm van één of meerdere houten kerken met riet gedekt en een tufstenen kerk waarvan de overblijfselen in en rond de kerk teruggevonden zijn. Aan de noordkant van de kerk in het gras ligt een stapstenen pad van sarcofaagresten, grafplaatdelen en rode zandsteen, twaalfde-eeuws gedateerd. Daaruit blijkt dat Stedum al heel vroeg een rijk parochielevens heeft gehad. De kerk ligt in het centrum van het dorp en is gelegen op één van de twee wierden waar het dorp Stedum op gebouwd is. Het is een bakstenen kruiskerk met een zadeldak, gebouwd circa 1250-1275. Het onderste deel van de toren iets eerder. In de voet van de toren is nog tufsteen te zien. Na de bouw van de kerk is de toren, die eerst los stond van de kerk, opgehoogd en voorzien van een binnentoren met klokkenstoel. In de toren hangt een Mariaklok uit 1300. Zij is hiermee de oudst gedateerde klok van de provincie Groningen. De bouwstijl wordt gekenschetst als laat-romaans (in het verleden ook wel romanogotiek genoemd). De Bartholomeüskerk wordt gezien als één van de hoogpunten van deze stijl. Eind vijftiende eeuw is het koor van de kerk met een gotische vijfzijdige aanbouw vergroot. De sacristie, later consistorie, is een vroeg zestiende-eeuwse laat gotische aanbouw. In de kerk bevinden zich laat vijftiende-eeuwse gewelfschilderingen. Op het koor staat een marmeren graftombe uit het atelier van Rombout Verhulst, gemaakt ter gedachtenis aan Adriaan Clant, borgheer van de toenmalige borg Nittersum in Stedum. Namens Groningen Stad en Ommelanden was hij medeondertekenaar van de Vrede van Münster in 1648. Dit betekende het einde van de Tachtigjarige Oorlog. Het interieur kent rijk houtsnijwerk uit de tweede helft van de zeventiende eeuw: banken, preekstoel en herenbank. Het orgel werd gebouwd in 1680 en de nieuwe vloer dateert van 1668. Dit alles in opdracht van de zoon van Adriaan Clant, Johan. Het huidige orgel is uit 1791, gemaakt door Dirck Lohman en Zn. uit Emden en heeft nog enig ouder pijpwerk van het orgel uit 1680. Openingstijden Bartholomeüskerk Stedum: zaterdag 9 september van 10:00 tot 17:00 uur.

Jan Lalkens
Stichting Historie Stedum

In de papieren

Stedumer

staat hier een

advertentie

In de pollepel komt een favoriet recept van een dorpsgenoot, liefst met foto's. De pollepel wordt daarna doorgegeven aan de volgende, bij voorkeur iemand uit dezelfde straat (alleen degenen die dat willen natuurlijk en er mogen ook meerdere gezinsleden de pollepel krijgen).

De volgende pollepel graag inleveren uiterlijk 13 september via een e-mail naar: destedumer@gmail.com.

De Pollepel 44

Recept: Kaasvlinders met MonChou

Ingrediënten (30 MonChou hapjes):

Voor de kaasvlinders:

- 150 gr oude kaas
- 2 eetlepels Italiaanse kruidenmix
- 1 ei
- 1 rol vers bladerdeeg (270 gram)

Voor de MonChou rolletjes:

- 200 gram MonChou roomkaas
- 8 plakken boerenham
- 2 eetlepels paprikapoeder
- 1 handje gesneden bieslook
- 1 handje gesneden peterselie
- ¼ rode paprika
- Peper

Benodigdheden:

- Bakpapier
- Blokrasp
- Vershoudfolie

Bereidingswijze:

-Rasp de oude kaas en verspreid over een grote plak bladerdeeg, maak op smaak met Italiaanse kruidenmix. Rol het bladerdeeg (over de lange zijde) op tot halverwege. Draai het bladerdeeg om en rol op vanaf de andere kant. Snijd het bladerdeeg met een groot mes doormidden en zet weg in de vriezer.

-Doe peper en paprikapoeder op de MonChou. Hak de peterselie fijn en snijd de bieslook in heel kleine ringetjes, meng alles door de MonChou.

-Maak van vier plakken ham één grote plak ham door de plakken over elkaar heen te leggen. Besmeer met een pannenkoek de helft van het MonChou mengsel. Snijd de rode paprika in heel kleine blokjes. Doe de helft van de blokjes paprika over de ham. Rol de ham over de lange zijde op. Doe in vershoudfolie en leg in de koelkast. Maak nog een rol met de rest van de ingrediënten. De MonChou wordt stevig in de koelkast, je kunt het dan makkelijker snijden.

-Verwarm de oven voor op 200 graden. Snijd ondertussen het bladerdeeg in plakken van ongeveer 1 cm. Leg de kaasvlinders op de bakplaat en bak ze in 15 min.

-Even af laten koelen, snijd de rollen ham in porties en serveer op de krokante kaasvlinders.

We geven de pollepel door aan Gert en Suzanne Hovenga.

Annet Mulder

(op de foto: vergadering van de Spielweekcommissie)

In Beeld:

Speelweek Stedum

Zijn er voldoende pallets voor de huttenbouw? Zijn alle spullen voor de spellen bij elkaar gezocht en/of gemaakt? Volgende week start de Speelweek in Stedum en we zijn er (na een paar jaar wachten) weer helemaal klaar voor! Stedum mag er trots op zijn dat zo'n kleine commissie met hulp van een paar ouders zo'n geweldige week voor de kinderen neerzet. Voorafgaand aan hun vergadering ga ik in gesprek met de commissieleden Ineke, Jessica, Patty, Marjan, Mariëlle, Jeanine en Bianca.

De commissie van de Speelweek zorgt voor de randvoorwaarden, zoals bijvoorbeeld: het terrein, de vergunningen, contact met de sporthalbeheerder, regelen dat het hout er komt maar ook weer weg gaat. Daarnaast verzorgen ze het programma van de maandag en de donderdag en bedenken ze het thema. "Elke eerste bijeenkomst voorafgaand aan de Speelweek wordt het thema bedacht. Iedereen roept ideeën. Eigenlijk was het eerste idee al raak dit jaar. Sprookjes! Maar omdat de meeste kinderen nog maar weinig sprookjes kennen is het veranderd naar Disney. Het is leuk om zo met elkaar te brainstormen en leuke dingen te verzinnen."

Het programma van de dinsdag en de woensdag wordt door ouders geregeld. "Ieder jaar benaderen we een aantal ouders met de vraag of zij een dag willen coördineren. Zij gaan zich verdiepen in één dag van de Speelweek. Dit is ook leuk voor ouders die wel heel creatief zijn, maar niet bezig willen zijn met de andere zaken. Ze kunnen zich dan richten op één dag voor dat jaar. Ouders hebben ook best veel invloed; als je zegt: ik vind dit leuk om te doen, dan kan dat. Zo is de woensdag theaterdag een paar jaar geleden veranderd in woensdag marktdag. Dit jaar hebben zich ook spontaan een paar vaders gemeld. Zij vonden dat er een keer iets stoers georganiseerd moest worden, dus doe maar! We hebben naast de subsidie ook veel sponsors. Dat is heel leuk, want zo heb je wel wat meer budget om extra leuke dingen te doen." Wat dat is, willen de commissieleden me nog niet verraden.....

Elke dag start de Speelweek met het "We gaan beginnen" liedje: terwijl de kinderen al staan te trappelen bij het hek wordt dit luidkeels gezongen, daarna wordt de vlag gehesen. Ieder jaar is er ook een extra themalied, dit liedje past in het thema en wordt meerdere keren per dag gedraaid. Dé HIT van de Speelweek. Lachend vertellen de commissieleden: "Op het einde van de week kijken de kinderen met rollende ogen..... ALWÉÉR dat liedje. Gelukkig heeft Disney veel liedjes." Ze beloven dat ze daar een mooie playlist van maken.

Wat ook leuk is om te vertellen, is dat er ook jeugd is die zegt: "Ik wil wel de hele week helpen." Oud- deelnemers, die van de basisschool af zijn en dus niet meer mee kunnen doen vinden dat zo jammer dat ze de hele week helpen als vrijwilliger. Ouders moeten verplicht minimaal één dag meehelpen, of beter gezegd dat is een voorwaarde. Maar het is fijn dat er jeugd de hele week helpt.

Dat de vrijwilligers van de Speelweek over sterke ruggen moesten beschikken behoort, dankzij de vader van Ineke, tot de verleden tijd. Vroeger moesten ze elke dag met touwtjes met magneten over het veld lopen om de rond slingerende spijkers te verzamelen. En kinderen laten heel, heel veel spijkers vallen. “Ook hebben we nog een jaar gewerkt met twee heel grote magneten”, vertellen ze, “die op een gegeven moment te dicht bij elkaar hadden gelegen en dus aan elkaar vast gemagnetiseerd zaten. Een heel sterke Stedumer heeft ze toen uit elkaar moeten trekken, want bijna niemand kreeg dat voor elkaar.”

Maar Ineke's vader, heel slim, was thuis al bezig geweest met een soort duwgrasmaai-karretje. “Helemaal magnetisch en nu kunnen we tik tik tik de spijkers van het veld maaien. Dat scheelt elke dag een hoop werk. Desondanks zijn we allemaal gesloopt aan het einde van de week, maar (alle commissieleden zijn het hierover eens) dit grote kinderfeest in Stedum is zeker alle vermoeidheid waard.”

Nicole Hoofs

Aanvulling van de Speelweekcommissie:

Dit jaar is de Speelweek van 28 t/m 31 augustus. Op woensdag 30 augustus van 17.30 tot 19.30 uur wordt er op het terrein achter de sporthal een markt georganiseerd met spulletjes, gemaakt door de kinderen, eten en drinken en een tombola. Wees welkom om een kijkje te komen nemen! De prijsjes van de tombola worden door diverse bedrijven uit de regio gesponsord.

Houdt voor meer informatie ook onze facebookpagina in de gaten.

Stichting Vrienden van de Bartholomeüskerk

Wij hebben ons als Stichting ook dit jaar weer aangemeld bij de RABO ClubSupport. De RABO ClubSupport ondersteunt verenigingen, clubs en stichtingen. Ieder RABO lid kan stemmen in de periode 4 t/m 26 september.

Wij willen graag ondersteund worden bij de restauratie van het monumentale orgel. De voorbereidingen zijn in volle gang. Het is een meerjarenplan, maar één ding is duidelijk: er is veel geld voor nodig.

Orgelbouwadviseur Stef Tuinstra is bezig met het opstellen van het restauratieplan, ondertussen zijn we bezig om te onderzoeken waar we subsidies kunnen aanvragen. Wij als stichting zullen ook een bijdrage hieraan doen en hopen dus met RABO ClubSupport veel stemmen te mogen krijgen. Hoe meer stemmen, hoe groter de bijdrage van de RABO ClubSupport.

Mogen wij op uw stem rekenen?

Ida Rijskamp

Stichting Vrienden van de Bartholomeüskerk

Nieuwsbrief

Een update uit Aruba.

Op dit moment is er elke zaterdag een groep vrijwilligers actief om de vrouwen te bezoeken. Dit gaat heel goed; op de foto's zie je een activiteit georganiseerd voor de vrouwen: "Cake en make up".

Er zijn op dit moment zo'n zestig vrouwen in de prostitutie aan het werk en veel van hen zijn blij met de contacten en persoonlijke aandacht. Dit gebeurt nu nog in de hub maar degenen die ons werk hebben overgenomen hebben een pand gevonden midden in de buurt waar de vrouwen werken. Er worden fondsen gezocht om dit pand te gaan kopen en hier een huiskamer voor de vrouwen te realiseren waar ze elke dag terecht kunnen voor een praatje, advies, kop koffie, condooms, etc.

Het zou natuurlijk geweldig zijn als dit lukt en wij gaan hier ook als stichting aan bijdragen; denk aan meubels, koffiekoppen, etc.

Daarnaast is de regering van Aruba meer aan het handhaven op vergunningen van de bars: dat het een bar is en geen bordeel; dit geeft ook minder kans op illegale activiteiten.

Er is ook nog steeds een goeie samenwerking en overleg met het CMMA.

Kortom het mooie werk waar wij een bodem voor hebben gelegd gaat nog steeds door en wordt alleen maar meer uitgebreid!!

NL66 INGB 0006 7434 36 t.a.v. Huntukunos

Petra en Raul Kock

Verenigingen in beeld

Stichting Historie Stedum
www.historiestedum.nl

info@historiestedum.nl

Uitvaartvereniging Stedum
www.uitvaartverenigingstedum.nl

A.J. Haak
info@uitvaartvereniging.nl

Stichting Vrienden van de Bartholomeüskerk Stedum
www.bartholomeuskerkstedum.nl

Ype Jan Nienhuis
vriendenvandebartholomeuskerk@gmail.com

Dorpstuin 'De Heemen'

Tes Oost
tesoost3@gmail.com

Hervormd Centrum

Corry Verduijn
hervormdcentrum@gmail.com

Bij twijfel over de juistheid/volledigheid van de gegevens of bij constatering van onjuistheden/onvolledigheden vragen wij u contact op te nemen met de redactie.

In de papieren

Stedumer

staat hier een

advertentie

DE ROEKEN EN KRAAIEN

De roeken op de hoogste daken hier
zij spelen voor politieagent.
Zij doen zich voor als directeur.
Jagen met elkaar de roofvogels weg.

Soms vliegt een kraai als een stern,
of als een duif met wilde, snelle slagen.
Soms schiet een kraai als een pijl dol
door de lucht om zijn as draaiend.

En vroeg in het jaar vliegen kraaien
en roeken met takken of met rare,
merkwaardige zaken voor de borst.

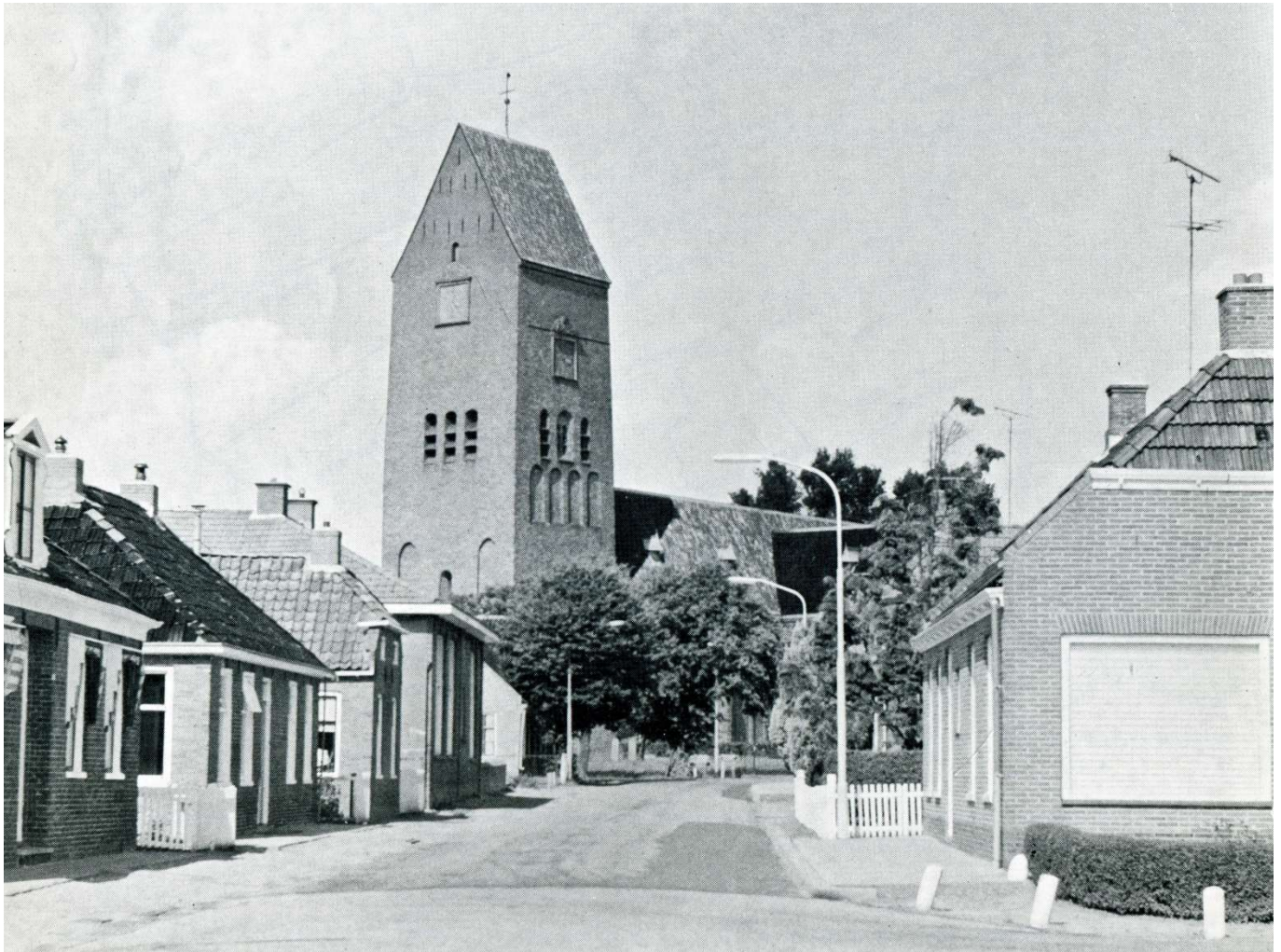
Dingen die ons nieuwsgierig maken,
maar waar we niets in herkennen
zo opkijkend zonder een verrekijker.

Eldert Ameling

Omdat een vliegende vogel vaak niet, of moeilijk te fotograferen is, leek mij het volgende leuk. Namelijk alleen een foto van een donkere lucht. Met een beetje fantasie kun je daar wel wat mee. Misschien zijn de vogels net uit het beeld, of ze vliegen in het donkere stuk en zijn daarmee onzichtbaar geworden. Ook kunnen ze in de boom zitten onzichtbaar geworden door de bladeren. De lucht en de boom staan symbool voor de vogels. Eldert Ameling. (foto: Brigitta Prechtl)

Foto van vroeger

(Bartholomeüskerk en Bedumerweg 1967)

De Bartholomeüskerk werd evenmin als Keulen en Aken in een dag gebouwd. De toren met zadeldak is het oudst en ontstond tussen 1200 en 1250. Het schip, dat is gebouwd in de laatste helft van de 13de eeuw, vormt een hoogtepunt van de romanogotische stijl. Het koor aan de oostzijde uit de 15de eeuw is gotisch. De consistorie is er tussen 1500 en 1550 aangebouwd. In de toren is tufsteen verwerkt, dat waarschijnlijk afkomstig is van een kerk die hier eerder stond. Vulkanisch tufsteen uit de Eifel werd gebruikt voordat baksteen algemeen werd. De tufstenen kerk heeft mogelijk houten voorgangers gehad.

Het interieur is, op de gewelfschilderingen uit de 15de eeuw na, van na de reformatie (1594). Het houtwerk van de orgelgalerij en de herenbanken is van Albert Meijer en Jan de Rijk. De bouwer van het orgel uit 1668 is onbekend, maar het is in 1791 door de gebroeders Lohman vernieuwd. Het marmeren praalgraf in het koor van Verhulst is gewijd aan de borgheer Adriaan Clant, die in 1648 de Vrede van Münster mede ondertekende.

De kerk is van april t/m oktober elke zaterdagmiddag geopend van 13.00 - 16.00 uur en op Open Monumentendag op 9 september van 10.00 - 17.00 uur.

André de Graaf

Stichting Historie Stedum

(foto's: Lydia Brookman)

Energieneutraal Stedum

De komende tijd willen we u informeren over het gebruik van energie in het dorp en hoe dit zo duurzaam mogelijk te doen. Als StEC, de Stedumer Energiecorporatie, zijn we bezig om plannen te ontwikkelen voor een Energieneutraal Stedum. Daarvoor is samenwerking gezocht met Dorpsbelangen en Zelfvoorzienend Stedum.

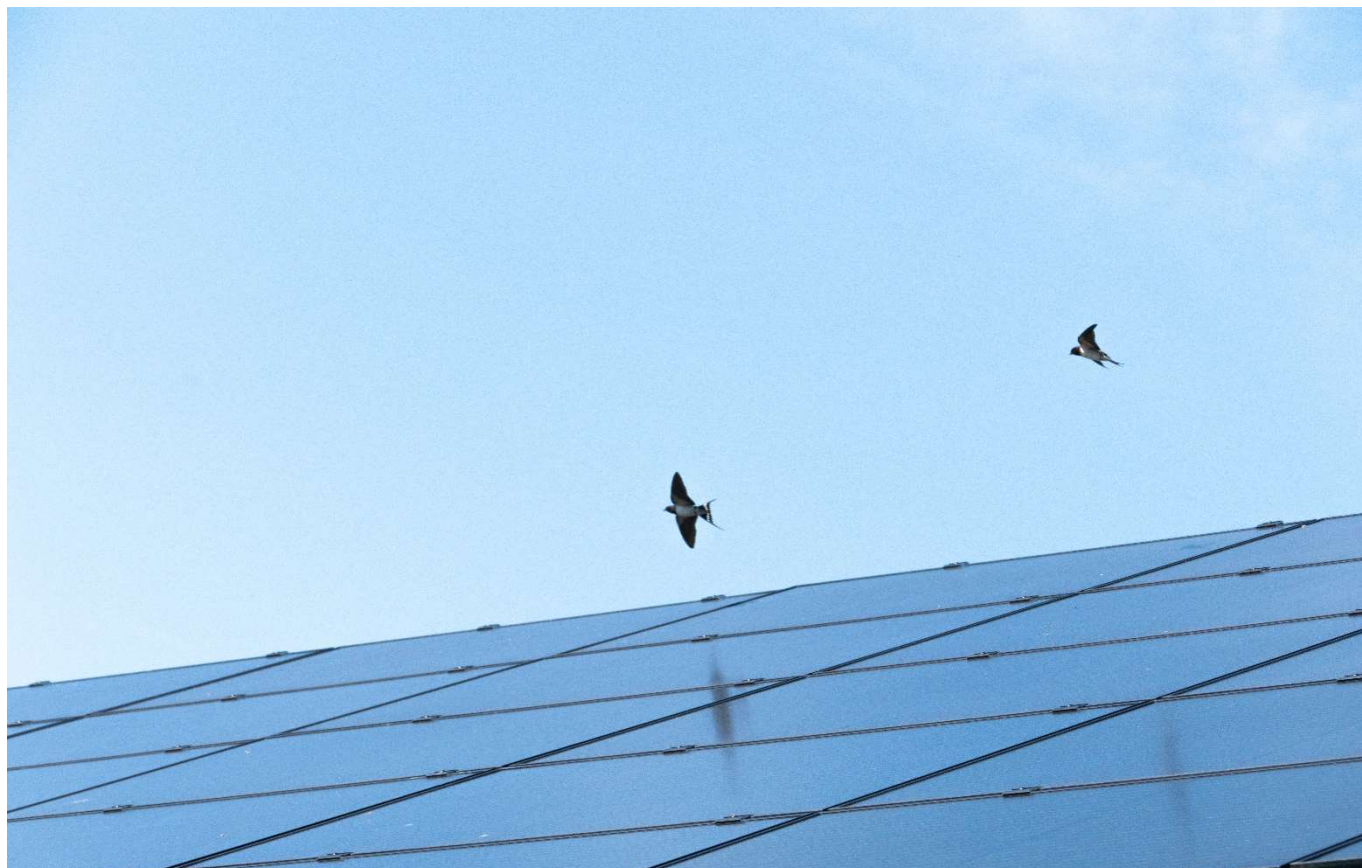
Zo'n 15% van al het energieverbruik in Nederland gebruiken we in woningen. Door betere isolatie en zuinige ketels is het energieverbruik per woning door de jaren heen gedaald. Maar het kan nog duurzamer: een woning die niet méér energie verbruikt dan die zelf opwekt. Zo'n woning is energieneutraal.

Nu zijn er al huizen in Stedum die nu "0" op de meter hebben, maar bij het merendeel is het echter nog zoeken naar mogelijkheden om de energierekening zo betaalbaar mogelijk te houden. Op dit moment wekt al 43,5% van de aansluitingen in ons postcodegebied (9921) energie op met zonnepanelen.

Hoeveel energie gebruikt Stedum?

Volgens de gegevens van Enexis (Bron: open data Enexis) zijn er 427 aansluitingen voor elektra en gas en 41 aansluitingen die al geen gas meer gebruiken. Deze 468 aansluitingen vallen in de postcode 9921. Totaal verbruik in het jaar 2022 was 769.565 m³ gas en 2.761.370 kWh elektra. In vergelijking met 2021 heeft Stedum het gasverbruik met 10% gereduceerd met zeven minder aansluitingen en het elektragebruik is met 3% gestegen. Bovendien is het zelf opwekken van energie gestegen van 39,6% naar 43,5%.

Wist u dat...

Door isolatie van een woning houdt u uw huis niet alleen warm in de winter maar ook koel in de zomer. De terugverdientijd van isolatie ligt tussen de drie en zeven jaar. Daarmee is het een van de snelst terug te verdienen maatregelen. Subsidiemogelijkheden kunt u vinden op de site van de overheid en de SNN.nl.

Het zonnedak op de Moarstee schuur heeft in 2022 15.626 kWh opgebracht. De opgewekte stroom leveren we aan 'Energie van Ons', de coöperatieve noordelijke energieleverancier. 'Energie van Ons' heeft op dit moment vier keer zoveel groene elektriciteit als waar ze klanten voor hebben. Dus mocht u nog belangstelling hebben....

Ervaringen van dorpsbewoners

Het afgelopen jaar konden bewoners van Stedum kozijnfolie van StEC krijgen om ramen te isoleren. We hebben reacties gekregen dat het folie op eenvoudige wijze is aan te brengen en goed werkt!

Mocht u ervaringen willen delen over isolatie en duurzaamheidsmaatregelen dan nodigen we u uit om uw verhaal aan ons te mailen.

Mocht u suggesties hebben voor deze rubriek in de Stedumer mail ons naar duurzaamstedum@gmail.com

Lydia Brookman

Uitnodiging kijkdag gerestaureerde Occo Reintiesheerd

**Het Groninger
Landschap**

Op zaterdag 9 september en zondag 10 september a.s. (Open Monumentendagen) organiseren we tussen 11.00 en 17.00 uur een open dag voor de

onlangs gerestaureerde monumentale boerderij Occo Reintiesheerd. We nodigen u van harte uit om de boerderij te aanschouwen, met ons het gesprek aan te gaan en te zien hoe we dit prachtige rijksmonument weer een mooie toekomst geven.

Aan de Delleweg 9 in Stedum staat de imposante kop-hals-rompboerderij Occo Reintiesheerd. Het dwarse voorhuis, de hoofdschuur en de bijschuur vormen samen een rijksmonument. Ook het aangelegen wierdencomplex maakt duidelijk dat aan de Delleweg in Stedum een waardevol cultuurlandschap ligt.

De afgelopen twee jaar is de Occo Reintiesheerd verbouwd en verduurzaamd. Ook is er een woonfunctie gerealiseerd in de bijschuur van de boerderij. De laatste stap in het project is het herstel van het oorspronkelijke boerenerf, hiermee gaan we in het najaar aan de slag. Nadien organiseren we rondleidingen voor geïnteresseerden.

Praktische informatie:

U bent beide dagen vanaf 11.00 uur tot 17.00 uur van harte welkom. Er zijn voldoende parkeermogelijkheden. Desondanks raden we u aan om met de fiets te komen, als dat u uitkomt.

Marco Glastra

Directeur - Het Groninger Landschap

Sport in beeld | Verenigingen

	V.V. Stedum (voetbal) www.vvstedum.com	Dick Dijk hethogenoorden@planet.nl
	SJO STEO (jeugdvoetbal) www.sjosteo.com	Nicole Bijen nalblas@hotmail.com
	Internos (volleybal) www.internosstedum.nl	Dinie Smit info@internosstedum.com
	Jeu de Boules vereniging Stedum	Dirk Jan Bouwman 0596 551601
	Wielervereniging Oet Steem www.oet-steem.nl	Arend Koenes a.koenes@hetnet.nl
	T.V. de Bosbaan (tennis) www.tvdebosbaanstedum.nl	Trix Leegte debosbaanstedum@gmail.com
	IJsvereniging Stedum www.ijsvereniging.stedum.com	Anjo Hofman hofmananjo@gmail.com
	Survival Vereniging (survivalrun training) www.survivalverenigingstedum.nl	Cor Slager info@survivalverenigingstedum.nl
	De Goede Stoot Biljarten	Diana Noorbergen 0596 551769
	Schuttersvereniging Schieten	Coby Nienhuis jb.nienhuis@ziggo.nl
	Hengelclub Ons Genoegen Vissen	Eldert Ameling 0596 551608
	De Struners (scouting) www.destruners.nl	Ricardo Franke voorzitter@destruners.nl

Bij twijfel over de juistheid/volledigheid van de gegevens of bij constatering van onjuistheden/ onvolledigheden vragen wij u contact op te nemen met de redactie.

Sport in beeld | Overige sport

The Legacy Stedum (streetdance/hiphop)

www.dansschoolthelegacy.nl

Sabine Tillema

sabinetillema2000@gmail.com

Swaithoes (fysiotherapie en medische fitness)

www.swaithoes.nl

Karel Zuiderveld

karel@swaithoes.nl

Zumba/yoga

Jacqueline Pool

Jacqpool@home.nl

Bij twijfel over de juistheid/volledigheid van de gegevens of bij constatering van onjuistheden/onvolledigheden vragen wij u contact op te nemen met de redactie.

Open oefenavond Schuttersvereniging

Op donderdag 14 september starten wij het schuttersseizoen met een open oefenavond in ons clubhuis Moarstee te Stedum. Onze competitie begint een week later op 21 september. Eenieder die de schietsport een warm hart toedraagt kan deze avond proberen te schieten. We schieten op twintig meter met geweer en pistool. De Vereniging heeft de beschikking over zes schietbanen.

Van harte welkom. Aanvang 20.00.uur

Coby Nienhuis
Schuttersvereniging Stedum

De Steemer Agenda

- 28**
08 t/m **31**
08 Speelweek Stedum
zie pagina 13 en 14
- 30**
08 Markt in de Speelweek
van 17.30 tot 19.30 uur
zie ook pagina 14
- 09**
09 Jeu de Boules Kampioenschap
aanvang: 13.00 uur
zie ook pagina 2
- 09**
09 Reactivate
zie pagina 3
- 09**
09 **10** Open Monumentendag
09 zie pagina 6, 7, 8, 9, en 21
- 13**
09 Oud papier wordt opgehaald
vanaf 18.00 uur door Feestweekcie. 'Op Goud Geluk'
- 14**
09 Dorpsmaaltijd bij "de Heemen" om 18.00 uur
opgave: manniehovenkamp@kpnmail.nl
of 0596-551309
- 14**
09 Open oefenavond Schuttersvereniging
aanvang: 20.00 uur in Moarstee
zie ook pagina 23
- 15**
09 Bolchrysantenactie Dorpsbelangen
vanaf 18.00 uur
zie ook pagina 3
- 26**
09 Inloopochtend Moarstee
met gebiedsregisseur Klaas Bult
van 9.30 tot 12.00 uur

De Stedumer is een uitgave van de Vereniging voor Dorpsbelangen Stedum en verschijnt normaal gesproken elke vierde (soms vijfde) vrijdag van de maand. Kopij moet anderhalve week er voor binnen zijn. De Stedumer komt niet uit in juli.

Artikelen in 'platte tekst' aanleveren, dus geen eigen opmaak.

De Stedumer verschijnt de volgende keer op vrijdag 22 september 2023.

Kopij inleveren bij de redactie uiterlijk woensdag 13 september. Het liefst per e-mail en anders op usb-stick.

De redactie behoudt zich het recht voor om artikelen te weigeren, te bewerken of in te korten.

Redactie en advertenties: Corry Verduijn, destedumer@gmail.com